

Auspicious time Verse to Culture and Society of Lao Ethnic group in Pha-O Village, Luang Prabang city, Luang Prabang province

Bounthavy KEOBUNKHONG¹, Phone PHENGPHANYA², Smai WANNAUDORN³, Sommor PANYAVONG⁴,
Sonesanith BOUNTAVONG⁵

Department of Foreign Languages, Faculty of Languages, Souphanouvong University, Lao PDR

Abstract

***Correspondence:** Bounthavy
KEOBUNKHONG, Department of
Foreign Languages
Faculty of Languages,
Souphanouvong University,
Tel: +856 20 56658178,
Email: Bounthavy2021@gmail.com

This article aims to classify and analyze the content of the Lao people in Ban Pha-O, Prabang Capital, Luang Prabang Province. The research design employed a qualitative study approach, which involved interviews, reading, observation, analysis, and classification. The collection of 10 people's lamentations resulted in a total of 27 lamentations, and the research tool used was an interview question. The results can be summarized as follows:

The result found that there were 6 main types: lamentations about choosing a spouse; lamentations about vehicles, lamentations about equipment, lamentations about building a house, lamentations about plants, and lamentations about clothing. In particular, in terms of the content of the lamentations about cutting down trees to build a house or building a house; Contents of the poem "Kham Sok Van Kwa" (Worship of the Day of Planting Plants); Contents of the poem "Kham Sok Kong" (Worship of the Day of Planting Plants); Contents of the poem "Kham Sok Kae".

Keywords: Auspicious, culture and society, Lao ethnic group, PhaOh village, Luang Prabang city

Article Info:

Submitted: June 18, 2025

Revised: August 30, 2025

Accepted: September 09, 2025

1. ພາກສະເໜີ

ວັນນະຄະດີຝື່ນເມືອງລາວແມ່ນວັດທະນະທຳທາງຈິດໃຈ ຂອງປະຊາຊົນບັນດາເຜົ່າທີ່ສືບຕໍ່ກັນມາແຕ່ບູຮານນະການ ເຊິ່ງບໍ່ສະເພາະຄວາມລື່ນເລັງບັນເທີງໃຈເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ຫາກເປັນຄວາມຮຸ່ນກຳສາລະ ແລະ ຄະຕິຄຳສອນຕ່າງໆແກ່ສ່ວນບຸກຄົນກໍຄືສ່ວນລວມອີກດ້ວຍ. ທັງນີ້ກໍເນື່ອງມາຈາກວ່າເນື້ອຫາສາລະຂອງບົດກາບກອນຂັບລຳຝື່ນເມືອງຕ່າງໆຈາກທ້ອງຖິ່ນໃດ ຫຼື ເຜົ່າໃດກໍຕາມ, ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຖອດອອກຈາກນິທານຄຳສອນ, ເຮືອນສາມນ້ຳສີ, ຮີດຄອງຈຽງ, ຮີດໃຜຄອງເຂີຍ ແລະ ວິຊານາຕະສິນອື່ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ໃນປັດຈຸບັນສິລະປະບັນເທີງປະເພດອື່ນໆໂດຍສະເພາະແມ່ນເພງລາວສະໄໝ, ເພງສະຕິງ ແລະ ເພງສາກົນອື່ນໆເນື້ອໃນເວົ້າເຖິງຄວາມຮັກໄດ້ເຂົ້າມາມີບົດບາດໃນສັງຄົມລາວຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ກໍເປັນທີ່ນິຍົມຊົມຊອບແຕ່ສະເພາະຮຸ່ນໃໝ່ໆເທົ່ານັ້ນ. ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງສາມາດທົນທານ ແລະ ລົບລ້າງສິລະປະຂັບລຳຝື່ນເມືອງອັນມີເນື້ອຫາສາລະສຸດແສນອຸດົມສົມບູນ ອອນຊອນ ແລະ ສາມາດໂນ້ມນ້ຳວຈິດໃຈ

(Vilavong, 2014: 2). ເນື້ອໃນວັນນະຄະດີ ໝາຍເຖິງບົດປະພັນທີ່ຕິງດູດຈິດໃຈຜູ້ອ່ານສ້າງມະໂນພາບ, ຈົນຕະນາການເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມເພີດເພີນ ແລະ ອາລົມຕ່າງໆທີ່ຄ້າຍຄືກັບອາລົມຂອງຜູ້ປະພັນ, ວັນນະຄະດີອາດສອນຄົນເຮົາໂດຍທາງອ້ອມ. ບົດປະພັນວັນນະຄະດີຄືບົດປະພັນທີ່ມຸ່ງໝາຍເກີດຄວາມເພີດເພີນ, ເກີດຄວາມນຶກຄິດ ແລະ ອາລົມຕ່າງໆຕາມຜູ້ຂຽນ. ນອກຈາກນີ້, ຜູ້ປະພັນບົດວັນນະຄະດີຈະຕ້ອງມີຮູບການທາງດ້ານສິລະປະ ດ້ວຍຮູບການສິລະປະນີເອງຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມງາມ (Vishwasana, 2011:4). ນອກຈາກນີ້ Vongdara (1996:192-237) ໄດ້ອະທິບາຍເນື້ອໃນສອງແສງກ່ຽວກັບຄຳຜະຫຍາຍຄື: ເນື້ອໃນທີ່ສອງແສງມີ 3 ເນື້ອໃນ ດັ່ງນີ້: ຄຳຜະຫຍາຍທີ່ມີເນື້ອໃນເວົ້າເຖິງການພົວພັນລະຫວ່າງປາວ-ສາວ, ຄຳຜະຫຍາຍທີ່ມີເນື້ອໃນເວົ້າເຖິງຄວາມສວຍສົດງົດງາມ ແລະ ຄວາມອຸດົມຮັ່ງມີຂອງບ້ານເກີດເມືອງນອນ, ຂອງປະເທດຊາດ ແລະ ຄຳຜະຫຍາຍເວົ້າເຖິງການພົວພັນໃນສັງຄົມ.

ຄຳໂສກແມ່ນວັນນະຄະດີຝື້ນເມືອງລາວປະເພດໜຶ່ງ ເຊິ່ງກຳເນີດມາແຕ່ສະໄໝບູຮານ, ພ້ອມໆກັບການເລີ່ມຮູ້ຈັກດັດແປງທຳມະຊາດມາຮັບໃຊ້ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງຕົນ. ຊາວບູຮານກໍຍັງຖືກຂົ່ມຂູ່ຢ່າງໜັກໜ່ວງຈາກໄພທຳມະຊາດ, ຍ້ອນເຕັກນິກວິທະຍາການໃນການດັດແປງທຳມະຊາດຂອງຊາວບູຮານບໍ່ທັນກ້າວໜ້າ ເຖິງຈະສຸມເທື່ອແຮງ ແລະ ກຳລັງວັງຊາທັງ ໜຶ່ງຂອງຕົນໃສ່ເທົ່າໃດ ກໍບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນດັ່ງໃຈປະສົງ; ເຂົາເຈົ້າຍັງຖືກແນວຄິດງົມງວຍຄອບງຳຢູ່ຫຼາຍທີ່ສຸດ, ຍັງເຊື່ອກັນວ່າທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງມີສິ່ງສັກສິດຄຸ້ມຄອງ ແລະ ເປັນເຈົ້າຂອງຄອບຄົວໂທດຜູ້ທີ່ປະພຶດຜິດພາດຕໍ່ວັດຖຸທຳມະຊາດ. ສະນັ້ນ, ຊາວບູຮານກ່ອນທີ່ເຂົາເຈົ້າຢາກໄດ້ຫຍັງ, ຢາກກະທຳສິ່ງໃດຂຶ້ນມາ ກໍໄດ້ຈັດພິທີນິບໄຫວ້ວົງວອນນຳສິ່ງສັກສິດເຫຼົ່ານັ້ນ, ເລືອກມື້ເລືອກຍາມ, ສ່ຽງໂຊກ ນັບ ຫຼື ວັດແທກຢ່າງຄັກແນ່ເພື່ອຢາກໃຫ້ຜົນແຫ່ງການອອກແຮງງານຂອງຕົນສົມກັບຄວາມຕັ້ງໃຈ. ຄຳໂສກແມ່ນຜູ້ມີປັນຍາລາວຢ່າງໜຶ່ງທີ່ຊາວລາວບູຮານໄດ້ປະດິດແຕ່ງຂຶ້ນສຳລັບນັບ ຫຼື ວັດແທກໃນເວລາອອກແຮງງານປະດິດສ້າງອັນໃດອັນໜຶ່ງຂຶ້ນມາ, ເຂົາເຈົ້າມັກໃຊ້ກອນໂຄງ ເພື່ອປະດິດແຕ່ງຄຳໂສກເຊັ່ນ: ໂສກຄ່ອງ, ໂສກກອງ, ໂສກປີນ, ໂສກເຮືອ, ໂສກແຫ, ໂສກຄົນ, ໂສກເຮືອນ, ໂສກປູກໝາກໄມ້ເປັນຕົ້ນ (Nuannavong, 2002). ເວົ້າລວມແລ້ວ, ວັນນະຄະດີຝື້ນເມືອງປະເພດຄຳໂສກຂອງລາວກໍມີຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ກາຍເປັນວັດທະນະທຳດ້ານການສືບທອດແຕ່ອາດິດຈົນເຖິງປັດຈຸບັນ. ວັນນະຄະດີປະເພດນີ້ ມີຄຸນປະໂຫຍດປຸກລະດົມກຳລັງໃຈໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນຜູ້ອອກແຮງງານທັງເພີ່ມຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຕໍ່ໝາກຜົນແຫ່ງການອອກແຮງງານຂອງຕົນຫຼາຍຂຶ້ນ. ຖ້າເວົ້າເຖິງພິທີກຳຕ່າງໆທີ່ປະຕິບັດຢູ່ໃນລາວເຮົາແລ້ວ, ພວກເຮົາຈະເຫັນວ່າພິທີກຳສຸຂວັນເປັນພິທີກຳທີ່ປະຕິບັດກັນແຜ່ຫຼາຍໃນທົ່ວປະເທດ ເຊິ່ງໃນນັ້ນພິທີກຳສຸຂວັນຄົນເຈັບກໍເປັນພິທີກຳໜຶ່ງທີ່ຊາວລາວຍຶດຖືປະຕິບັດກັນຢູ່. ໃນການປະຕິບັດພິທີກຳສຸຂວັນຄົນເຈັບຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ຟານ ຫຼື ໝໍພອນເປັນຜູ້ປະກອບພິທີກຳຕາມຄວາມເຊື່ອຖື. ໝໍພອນຈະເປັນຜູ້ສຸຂວັນດ້ວຍບົດສຸດຂວັນທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າຄຳໂອມ. ຄຳໂອມແມ່ນກາບກອນຝື້ນເມືອງ ເຊິ່ງສອດຄ່ອງກັບ Vongdara (2008) ໄດ້ກ່າວວ່າ: ຄຳໂອມແມ່ນກາບກອນຝື້ນເມືອງລາວປະເພດໜຶ່ງ ເຊິ່ງແມ່ນຂໍນຳສິ່ງສັກສິດນັ້ນໃຫ້ມາປົກປ້ອງຄຸ້ມຄອງ. ດ້ວຍເຫດນັ້ນ ບົດກາບກອນຝື້ນເມືອງປະເພດຄຳໂອມຈຶ່ງປາກົດມີຂຶ້ນອັນເປັນຄຳເວົ້າອ່ອນຫວານນັ້ມນວນ ແລະ ມີລັກສະນະຍອມຈຳນົນ. ສ່ວນຫຼາຍວາດການແຕ່ງຈະແມ່ນກອນຮ່າຍ ຫຼື ບາງບົດກໍເວົ້າເປັນຄຳລິລິດທຳມະດາເຖິງຈະແມ່ນກາບກອນ ຫຼື ຄຳເວົ້າລິລິດກໍລ້ວນແຕ່ມີການສຳຜັດເກາະກາຍກັນຢ່າງຄ່ອງແຄ້ວ; ເມື່ອອ່ານ ຫຼື ຝັງກໍຮູ້ສຶກວ່າມ່ວນ, ອອນຊອນ ແລະ ບາງຄັ້ງກໍຮູ້ສຶກເສົ້າສະຫຼົດໃຈໄປນຳ.

ບ້ານຜາໂອເປັນບ້ານດັ້ງເດີມມີປະຫວັດຄວາມເປັນມາແຕ່ດົນນານ ເຊິ່ງຕັ້ງຢູ່ເຂດປາກເຊືອງ ນະຄອນຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ, ທິດເໜືອຕິດກັບບ້ານຫ້ວຍແສນ, ທິດໃຕ້ຕິດກັບບ້ານດ່ານສີມຸງຄຸນ (ທາງຝາກກ້າຂວາຂອງແມ່ນ້ຳຂອງ), ທິດຕາເວັນຕົກຕິດກັບບ້ານພອນໄຊ, ທິດຕາເວັນອອກຕິດກັບບ້ານພິກໃຫຍ່. ບ້ານຜາໂອມີລະບົບຈັດຕັ້ງຢ່າງຄົບຊຸດ, ພາຍໃນບ້ານມີປະຊາກອນທັງໝົດ 75 ຄອບຄົວ, ໃນນັ້ນ ມີຈຳນວນຜົນທັງໝົດ 397 ຄົນ, ຍິງ 185 ຄົນ. ໃນນັ້ນ ຄອບຄົວຊົນເຜົ່າລາວລວມທັງໝົດ 71 ຄອບຄົວ ມີຈຳນວນຄົນທັງໝົດ 377 ຄົນ, ຍິງ 173 ຄົນ, ຊົນເຜົ່າກຶມມຸ 3 ຄອບຄົວ ມີຈຳນວນຄົນ 19 ຄົນ, ຍິງ 10 ຄົນ, ຊົນເຜົ່າ

ຍ້າວ 1 ຄອບຄົວ ມີ 4 ຄົນ, ຍິງ 2 ຄົນ. ບ້ານຜາໂອ ທົ່ວບ້ານມີເນື້ອທີ່ທັງໝົດ 117,31 ເຮັກຕາ, ເນື້ອທີ່ສວນໄມ້ໃຫ້ໝາກ 5,40 ເຮັກຕາ, ສວນໄມ້ສັກ 14,8 ເຮັກຕາ, ສວນປູກຝັດ 5 ເຮັກຕາ. ປະຊາຊົນບ້ານຜາໂອ ໄດ້ປະກອບອາຊີບຄ້າຂາຍ, ປູກຝັງ, ລ່ຽງສັດ, ກະສິກຳ, ຫັດຖະກຳ, ການກໍ່ສ້າງ ແລະ ໂຮງງານຜະລິດກະເບື້ອງຈຳນວນໜຶ່ງ ແລະຜະລິດຕະພັນຂອງບ້ານຄືໝໍ້ໄມ້ສະຫວັນເປັນຕົ້ນ (Keobouyasit, 2022).

ບ້ານຜາໂອເປັນບ້ານທີ່ຮັກສາວັດທະນະທຳຮີດຄອງປະເພນີອັນເກົ່າແກ່ສືບທອດມາເຖິງປັດຈຸບັນນີ້ ແລະ ປະຊາຊົນມີຈິດໃຈໃສສັດທາສູງຕໍ່ກັບສາສະໜາພຸດຫຼາຍ. ບ້ານຜາໂອ ມີຄວາມໂດດເດັ່ນທາງດ້ານສາສະໜາພຸດ ຍ້ອນວ່າ ມີສູນລວມແຫ່ງອົງການພຸດທະສາສະໜາພຸດຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ຕັ້ງຢູ່ທີ່ບ້ານຜາໂອ ທີ່ມີພະສົງຫຼາຍທີ່ສຸດ ທັງໝົດ 525 ອົງ. ສະນັ້ນ, ເຮັດໃຫ້ແຂກພາຍໃນ ແລະຕ່າງປະເທດເຂົ້າກາຍໄຫວ້ບຸຊາຕາມຄວາມເຊື່ອທາງດ້ານສາສະໜາພຸດ. ໃນວັນທີ 24 ຕຸລາ 2019 ໄດ້ມີແຂກທາງພຸດທະສາສະໜາໄທ, ຫວຽດນາມ, ກຳປູເຈຍ, ຝະມ້າ ມາຮ່ວມໃຫ້ທຶນຈົວນ້ອຍທີ່ກຳລັງຮຽນ ແລະ ປະຊາຊົນບ້ານຜາໂອໄດ້ຈັດພິທີບາສີສຸຂວັນເພື່ອຕ້ອນຮັບໃນຄັ້ງວັນທີ 26 ຕຸລາ 2019. ພິເສດ ໃນວັນທີ 16 ເມສາ 2022 ທ່ານທອງລຸນ ສີສຸລິດ ພ້ອມດ້ວຍພັນລະຍາ ກໍໄດ້ເຂົ້າຄາຣະວະສາທຸໃຫຍ່ ອ່ອນແກ້ວ ປະທານທີ່ປຶກສາ ຄະນະອົງການພຸດທະສາສະໜາສູນກາງ (ປະຈຳພາກເໜືອ) ທີ່ວັດຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ (Keobouyasit, 2022).

ບ້ານຜາໂອ ມີສິລະປະວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳທີ່ໂດດເດັ່ນຫຼາຍ ກາຍເປັນວັດທະນະທຳການສືບທອດຈົນມາເຖິງປັດຈຸບັນ ເຊັ່ນ ວັນນະຄະດີຝື້ນເມືອງປະເພດເລື່ອງຝື້ນເມືອງ, ກາບກອນຝື້ນເມືອງ, ການສະແດງຝື້ນເມືອງ. ນອກຈາກນີ້ ຍັງມີຄວາມໂດດເດັ່ນດ້ານວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ເຊັ່ນ ປະເພນີການເຮັດບຸນໃນ 12 ເດືອນ, ການຫຼິ້ນຝື້ນເມືອງ, ການໃຊ້ຢາຝື້ນເມືອງ ແລະ ພິທີກຳຕ່າງໆ. ບັນດາເລື່ອງວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມທີ່ກ່າວມານີ້ ຄຳໂສກເປັນຜູ້ມີປັນຍາອັນໂດດເດັ່ນຢ່າງໜຶ່ງຂອງບ້ານຜາໂອທີ່ເຄີຍມີການໃຊ້ມາແຕ່ບູຮານ ໃນປັດຈຸບັນນີ້ ຈະເຫັນວ່າ ຊາວບ້ານຜາໂອ ໄດ້ນຳເອົາຄຳໂສກຊອກມື້ລືກງາມຢາມດີ, ມື້ເປັນມຸງຄຸນໃຫ້ແກ່ຕົນເອງ ແລະ ຄອບຄົວຕາມຮີດຄອງປະເພນີລາວ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມຈາກສຳຫຼວດ ແລະ ເກັບກຳຂໍ້ມູນໃຫ້ຮູ້ວ່າ ຄຳໂສກທີ່ມີຢູ່ບ້ານຜາໂອ ເລີ່ມສູນຫາຍໄປຫຼາຍສົມຄວນ ຍ້ອນຫຼາຍຄົນໃນບ້ານບໍ່ຄ່ອຍໃຫ້ຄວາມສົນໃຈຕໍ່ຄຳໂສກ. ຕໍ່ກັບບັນຫາດັ່ງກ່າວນັ້ນ ເພື່ອໃຫ້ສອດຄ່ອງຕໍ່ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ IX (2021 – 2025) ໃນກອງປະຊຸມໃຫຍ່ຜູ້ແທນທົ່ວປະເທດ ຄັ້ງທີ XI ຂອງພັກປະຊາຊົນ ປະຕິວັດລາວ ເມື່ອວັນທີ 13 ມັງກອນ 2021 ໄດ້ກຳນົດ 3 ຈຸດໝາຍລວມການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ IX ໜຶ່ງໃນໄດ້ມີເນື້ອໃນໃຫ້ສືບຕໍ່ການພັດທະນາວຽກງານວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ແລະ ສອດສ່ອງກັບຄຳຂວັນຂອງຄະນະພາສາສາດມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ ທີ່ວ່າ “ພາສາເປັນເລີດ ເຊີດຊວັດທະນະທຳກ່າວນຳຍຸກສະໄໝ ຮ່ວມໃຈພັດທະນາ” (Administrative and Management Manual, Faculty of Linguistics, Souphanouvong University, Academic Year 2017-2018). ດັ່ງນັ້ນ, ຫາກບໍ່ມີການອະນຸລັກຮັກສາວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳອັນດີງາມນີ້ໄວ້ ມັນຈະເສື່ອມສະຫຼາຍໄປຕາມການເວລາ. ສະນັ້ນ; ການສຶກຄຳ

ໂສກຈຶ່ງມີຄວາມສໍາຄັນຫຼາຍ ເພາະວ່າໃນປັດຈຸບັນນີ້ ສັງຄົມລາວໄດ້ນໍາໃຊ້ຄໍາໂສກໃນການແປງເຮືອນ, ຂຶ້ນເຮືອນໃໝ່, ສຸຂະວັນ, ແຕ່ງງານ ລ້ວນແຕ່ຊອກຫາມື້ຫາຢາມ, ຊອກເອົາມື້ໂຊກລາບ ແລະ ຍັງກາຍເປັນຄັງສາງແຫ່ງຄວາມຮູ້ຂອງພູມປັນຍາຂອງຄົນລາວ ກໍຄືພູມປັນຍາຂອງຊາວບ້ານຜາໄອ ເຊິ່ງສົມຄວນແກ່ການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ສົ່ງເສີມໃຫ້ລູກຫຼານໄດ້ສຶກສາຄໍາໂສກຫຼາຍຂຶ້ນ.

ໃນໄລຍະຜ່ານມາມີຫຼາຍນັກຄົ້ນຄວ້າຫຼາຍທ່ານໃຫ້ຄວາມສົນໃຈຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບ ວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ເຊັ່ນ Khanthavongxay (2015) ໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ພາສາ ແລະ ວັດທະນະທຳບ້ານທ່ານາ ເມືອງສັງທອງ ແຂວງນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໂດຍມີຈຸດປະສົງສຶກສາເພື່ອສຶກສາປະເພນີ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຂອງປະຊາຊົນບ້ານທ່ານາ ແລະ ສຶກສາພາສາຖິ່ນບ້ານທ່ານາ. ຜົນການສຶກສາ ປະເພນີພົບພິທີກຳການເກີດ, ການແຕ່ງດອງ, ການຕາຍ ແລະ ຄວາມເຊື່ອ ພົບຄວາມເຊື່ອເລື່ອງທີ່ຜິດອນ, ຫໍ່ຜີບ້ານ, ຫໍ່ລ້ຽງຜະ, ການເສຍເຄາະ. ສໍາລັບພາສາຖິ່ນພົບການໃຊ້ ໝວດພາສາເຄືອຍາດ, ໝວດທຳມະ ຊາດ, ໝວດຄຳກິລິຍາ, ພາກສ່ວນຂອງຮ່າງກາຍ, ໝວດພຶດຕະກຳ, ໝວດທີ່ຢູ່ອາໄສ, ໝວດເຄື່ອງໃຊ້ສອຍ, ໝວດຈຳນວນນັບ, ມາດຕາ, ໝວດດົນຕີ, ເຄື່ອງຫຼິ້ນ, ໝວດລັກສະນະນາມ, ໝວດມື້-ວັນ. YotKhamkhan (2019) ຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບ ວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳໄຕລີ້ ບ້ານດອນໄຈ ເມືອງສິງແຂວງຫຼວງນໍ້າທາ. ຜົນການສຶກສາພົບວ່າ ໄຕລີ້ມີດ້ານປະເພນີໃນຮີດ 12 ເດືອນ ມີບຸນແມ່ນບຸນເຂົ້າລຸ້ນບາດ, ບວດລູກແກ້ວ, ທານສະຫຼາກ ແລະ ໄຫວ້ພະທາດປະຈຳເມືອງ, ບຸນເຂົ້າກຳ, ບວດລູກແກ້ວ, ປີກຕູ, ທານມະຫາປາງ, ບຸນປີໃໝ່ໄຕ, ບຸນເຂົ້າພັນສາ, ບຸນທານໄປບໍ່ປ່ອກ (ທານໄປບໍ່ກັບ), ບຸນທານທຳ, ລ້ຽງເທວະດາປະຈຳບ້ານ ແລະ ອອກພັນສາ. ດ້ານຄວາມເຊື່ອໄຕລີ້ ຈະນັບຖືສາມຢ່າງໄປຝ່ອມກັນ ແລະ ກົມກັນກັນໄດ້ຢ່າງລົງຕົວ ໃນນັ້ນມີຄວາມເຊື່ອດ້ານສາສະໜາພຸດ, ຄວາມເຊື່ອຖືໃນດ້ານສິ່ງລຶກລັບ, ຄວາມເຊື່ອດ້ານສາສະໜາພາມ. Phaisavad (2016) ໄດ້ສຶກສາບົດສູດເອີ້ນຂວັນຄົນເຈັບຂອງຊົນເຜົ່າລື້ ທີ່ບ້ານນາແມັດ ເມືອງແບງ ແຂວງອຸດົມໄຊ. ໂດຍມີຈຸດປະສົງສຶກສາຄວາມໝາຍສັບພາສາທ້ອງຖິ່ນໃນບົດສູດເອີ້ນຂວັນຄົນເຈັບຂອງຊົນເຜົ່າລື້ ແລະ ເນື້ອໃນບົດສູດເອີ້ນຂວັນຄົນເຈັບຂອງຊົນເຜົ່າລື້. ຜົນການສຶກສາສັບພາສາທ້ອງຖິ່ນໃນບົດສູດເອີ້ນຂວັນຄົນເຈັບຂອງຊົນເຜົ່າລື້ ພົບສັບພາສາຊອກຫາ, ການຫ້າມ, ການເອີ້ນ. ສໍາລັບເນື້ອໃນບົດສູດເອີ້ນຂວັນຄົນເຈັບຂອງຊົນເຜົ່າລື້ພົບເນື້ອໃນທີ່ເວົ້າເຖິງການວົງວອນນໍາສິ່ງສັກສິດທັງຫຼາຍໃຫ້ຊ່ວຍຊອກຫາຂວັນລູກ, ຫຼານທີ່ຫຼົງຢູ່ບ່ອນໃດບ່ອນໜຶ່ງ ເຮັດໃຫ້ມີການເຈັບໄຂ້ໄດ້ປ່ວຍ, ການຫ້າມຂວັນຄົນເຈັບ, ການກ່າວເຕືອນຂວັນບໍ່ໃຫ້ໄປເລາະຫຼິ້ນປະປົນຢູ່ໃນສະຖານທີ່ອື່ນໆ ເຊັ່ນ ບໍ່ໃຫ້ໄປເລາະຫຼິ້ນປະປົນຢູ່ນໍາຮຸ້ງນໍາກາ, ນໍາກຸ້ງນໍາປາ, ຢູ່ນໍາພູຜາປ່າໄມ້, ບໍ່ໃຫ້ໄປຫຼິ້ນບ່ອນເປີເປື້ອນເປັນຕົ້ນ. ການເອີ້ນຂວັນໃຫ້ມາຢູ່ນໍາເນື້ອຄຶງ, ເປັນການໃຫ້ກຳລັງໃຈຄົນເຈັບ, ເປັນການກະຕຸ້ນຈິດໃຈເຮັດໃຫ້ຄົນເຈັບມີຄວາມສະບາຍອີກສະບາຍໃຈ.

ນອກຈາກນີ້ Phengphanya et al. (2023) ໄດ້ຄົ້ນຄວ້າການພັນລະນາລັກສະນະອະລິຍະບົດມີ 5 ດ້ານຄື ລັກສະນະການຍືນ, ການຢ່າງ, ການນັ່ງ, ການນອນ ແລະ ການເວົ້າ. ພັນລະນາທັດສະນະແນວຄິດມີ 5 ດ້ານ ຄື ຄວາມອິດທິພົນຜ່ານຜ່າອຸປະສັກ, ການຜ່ານຜ່າອຸປະສັກ, ຄວາມຈິງຮັກຝັກດີຕໍ່ເຊື້ອສາຍວົງຕະກູນ, ຄວາມຈິງຮັກຝັກດີຕໍ່ປະເທດຊາດ, ຄວາມ

ເອື້ອເພື່ອເພື່ອແຜ່ຕໍ່ຄອບຄົວ-ຕໍ່ສັງຄົມ. ຕົວລະຄອນເປັນຄົນມີຄຸນສົມບັດ, ສະຫຼາດຫຼັກແຫຼມ, ຮູ້ແກ້ໄຂບັນຫາ, ມີນໍ້າໃຈຮັກຊາດ, ຄວາມກ້າຫານ, ຄວາມຊື່ສັດ, ຮູ້ຫຼັກທຳຄຳສອນ, ມີຄວາມສາມັກຄີ, ມີອຸດົມການ ແລະ ມີແນວຄິດເບິ່ງກວ້າງເຫັນໄກ, ມີທັດສະນະປະຊາຊົນຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ຮູ້ຈັກຖ່ອມຕົວ. ນອກຈາກນີ້, ຕົວລະຄອນເປັນຄົນມີຄວາມເມດຕາກະລຸນາ, ມີຄວາມຕັດສິນໃຈສູງ, ກ້າຍອມເສຍສະຫຼະ ແລະ ມີຄວາມອິດທິພົນ, ຄວາມຈິງຮັກຝັກດີ, ຄວາມກະຕຸ້ນຍຸຮູ້ບຸນຄຸນ ແລະ ຄວາມປາຖະໜາດີຂອງຕົວລະຄອນ.

ຈາກເຫດຜົນຂອງການຄົ້ນຄວ້າ ທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ ຍັງບໍ່ມີໃຜເຄີຍສຶກສາຄົ້ນຄວ້າວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມ ບ້ານຜາໄອນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ທີ່ມີນັກຄົ້ນຄວ້າ ເຫັນຄວາມສໍາຄັນທາງດ້ານວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳໃນບ້ານຜາໄອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ເພື່ອເປັນການອະນຸລັກຮັກສາ, ສົ່ງເສີມດ້ານວັນນະຄະດີ ແລະ ວັດທະນະທຳເຊັ່ນເລື່ອງຜື່ນເມືອງ, ບົດຂັບລຳ, ປະເພດການຫຼິ້ນມ່ວນຂອງເດັກ, ຢາຜື່ນເມືອງ, ຄຳກ່ອມລູກ, ຄຳໂສກ ເປັນຕົ້ນ. ສະນັ້ນ, ທີມງານນັກຄົ້ນຄວ້າ ຈຶ່ງຕົກລົງເຫັນດີສຶກສາຄົ້ນຄວ້າໃນຫົວຂໍ້ຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມຂອງຊົນເຜົ່າລາວ ທີ່ບ້ານຜາໄອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງເປັນສະໜາມຂອງການຄົ້ນຄວ້າໃນຄັ້ງນີ້. ໂດຍມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອສຶກສາປະເພດເນື້ອໃນຄຳໂສກ ເຊິ່ງຄຳຖາມສໍາຄັນທີ່ຈະຄົ້ນຄວ້າໃນຄັ້ງນີ້ແມ່ນປະເພດເນື້ອໃນຄຳໂສກມີຄຳແນວໃດ.

2. ອຸປະກອນ ແລະ ວິທີການ

2.1 ກຸ່ມເປົ້າໝາຍ

ກຸ່ມເປົ້າໝາຍໄດ້ແກ່ ຊາວບ້ານຜາໄອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ເຊິ່ງເປັນຊົນເຜົ່າລາວ ຈຳນວນ 71 ຄອບຄົວ; ປະຊາກອນທັງໝົດ 45 ຄົນ; ແຕ່ກຸ່ມຄົ້ນຄວ້າສຸມຕົວຢ່າງແບບເຈາະເລິກໄດ້ທັງໝົດ 10 ຄົນ. ເນື່ອງຈາກວ່າເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມຮູ້ຄວາມຊຳນານ, ມີປະສົບການດ້ານຄຳໂສກມາກ່ອນແລ້ວ. ລາຍລະອຽດ ກຸ່ມຕົວຢ່າງມີດັ່ງນີ້:

2.2 ກຸ່ມຕົວຢ່າງ

- ແມ່ເຖົ້າແສງ ອາຍຸ 90 ປີ, ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ແມ່ເຖົ້າສຸກ ອາຍຸ 80 ປີ, ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ແມ່ເຖົ້າວັນສີ ອາຍຸ 69 ປີ, ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ແມ່ເຖົ້າວັນ ອາຍຸ 75 ປີ, ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ຝໍເຖົ້າ ສີຕານ ອາຍຸ 80 ປີ. ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ທ້າວ ທອງຈັນ ແກ້ວບຸນຍະສິດ ອາຍຸ 62 ປີ, ນາຍບ້ານ ບ້ານຜາໄອ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນຂອງບ້ານ ແລະ ຄຳໂສກ.
- ນາງ ປົວວອນ ບຸນປະເສີດ ອາຍຸ 50 ປີ, ອາຊີບ ຄ້າຂາຍ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ນາງ ພວງພັນ ອາຍຸ 69 ປີ, ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.
- ນາງ ຈິດ ອາຍຸ 63 ປີ, ອາຊີບ ປະຊາຊົນ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.

- ທ້າວ ຈັນສຸກ ປັນຍາລັກ ອາຍຸ 45 ປີ, ຮອງນາຍບ້ານບ້ານຜາໂອ ຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນ ຄຳໂສກ.

- ສຳລັບການກຳນົດປະຊາກອນຕົວຢ່າງແມ່ນນຳໃຊ້ແນວຄິດທິດສະດີຂອງ (Luangla, 2016:65).

2.3 ວິທີດຳເນີນການວິໄຈ

1) ວິທີກຳນົດຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນ

ສຳລັບຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນໃນການຄົ້ນຄວ້າໃນຄັ້ງນີ້ ແມ່ນຄົນຜື່ນຖານບ້ານຜາໂອ ແລະ ຮູບປັດຄຳໂສກດີ ເຊິ່ງກຸ່ມຜູ້ຄົນຄວ້າໄດ້ກຳນົດ ແລະ ຄັດເລືອກຕາມເກນດັ່ງນີ້:

- ຜູ້ທີ່ມີຄວາມຮູ້ສະເພາະດ້ານ, ມີຄວາມຊຳນິຊຳນານສາມາດເວົ້າກ່ຽວກັບຄຳໂສກໄດ້ດີ.

- ຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນຄຳໂສກຕ້ອງເປັນຄົນທີ່ສາມາດຕອບຄຳຖາມ ແລະ ໃຫ້ການຮ່ວມມື ຫຼື ເຕັມໃຈໃນການສຳພາດເປັນຢ່າງດີ.

2) ຂັ້ນຕອນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ

- ລົງປະສານງານນຳພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງເພື່ອກຽມຄວາມພ້ອມລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ.

- ນັດໝາຍເພື່ອເຕົ້າໂຮມຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຄຳໂສກ.

- ສຳພາດຜູ້ຊ່ວຍໃຫ້ຂໍ້ມູນຄຳໂສກກ່ຽວກັບໂສກເຮືອນ, ໂສກໝາກໄມ້, ໂສກແມ່ຍິງ, ໂສກຜູ້ຊາຍເປັນຕົ້ນ.

- ໃຊ້ເຄື່ອງບັນທຶກສຽງ, ກ້ອງຖ່າຍຮູບ, ເຄື່ອງບັນທຶກວິທິໂອ, ຄອມພິວເຕີ ແລະ ອື່ນໆ ຊ່ວຍໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ.

3) ຮູບແບບການວິເຄາະຂໍ້ມູນ

ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ກຸ່ມຜູ້ຄົນຄວ້າໄດ້ມີຂັ້ນຕອນໃນການວິເຄາະຂໍ້ມູນໂດຍອີງໃສ່ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກການສຳພາດແລ້ວນຳມາວິເຄາະໄປຕາມແຕ່ລະພາກສ່ວນ ດັ່ງນີ້:

- ການສຶກສາຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມລາວຂອງຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແມ່ນການຈັດປະເພດ ແລະ ວິເຄາະເນື້ອໃນຄຳໂສກ.

- ເກນການວິເຄາະການຈັດປະເພດຄຳໂສກ ແລະ ວິເຄາະເນື້ອໃນຄຳໂສກຂອງຊົນເຜົ່າລາວທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ແມ່ນນຳໃຊ້ທິດສະດີການຈັດປະເພດ ແລະ ເນື້ອໃນຂອງຄຳໂສກຂອງ Kiangkeo Nuannavong (2002:33).

- ວິທີວິເຄາະແມ່ນນຳໃຊ້ການອະທິບາຍ, ພິສູດ.

2.4 ເຄື່ອງມືການວິໄຈ

ເຄື່ອງມືການວິໄຈແມ່ນນຳໃຊ້ຊຸດແບບສຳພາດ ຫຼື ຄຳຖາມສຳພາດມີທັງໝົດ 27 ຂໍ້ ໂດຍຜ່ານການປະເມີນຜູ້ຊົງວຸດທິຊ່ຽວຊານສະເພາະດ້ານຄະຕິຊົນວິທະຍາ (Samai, 2022) ແລະ ອຸປະກອນຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ຄອມພິວເຕີ ເຄື່ອງບັນທຶກສຽງ, ປຶກ, ປຶ້ມບັນທຶກ ແລະ ກ້ອງຖ່າຍຮູບ.

3. ຜົນໄດ້ຮັບ

ການວິເຄາະຄຳໂສກ ແມ່ນນຳໃຊ້ແນວຄິດທິດສະດີວັນນະຄະດີການສະແດງຜື່ນເມືອງປະເພດຄຳໂສກ ຂອງ Nuannavong (2002:33) ອະທິບາຍໄວ້ວ່າ ເມື່ອເວົ້າເຖິງຄຳໂສກທີ່ປະຊາຊົນລາວເຄີຍນຳໃຊ້ເຫັນວ່າມີຫຼາຍປະເພດ ໂດຍສະເພາະກໍ່ແມ່ນເວົ້າເຖິງອຸປະກອນຮັບໃຊ້ໃນການລຳສັດ, ພາຫະນະ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ, ເຮືອນຊານບ້ານຊ່ອງ, ເຄື່ອງເສບເປັນຕົ້ນ. ຈາກການສຶກສາກ່ຽວກັບຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມລາວຂອງ

ຊົນເຜົ່າລາວທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ກຸ່ມຄົນຄວ້າສາມາດວິເຄາະ, ພິສູດ ເພື່ອຈັດປະເພດ ແລະ ສຶກສາເນື້ອໃນຂອງຄຳໂສກ ລາຍລະອຽດຜົນການວິໄຈມີດັ່ງນີ້:

3.1 ຜົນການວິໄຈກ່ຽວກັບການຈັດປະເພດຄຳໂສກ

ຈາກການສຶກສາກ່ຽວກັບຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມລາວຂອງຊົນເຜົ່າລາວລຸ່ມ ທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ພົບວ່າຄຳໂສກທີ່ເກັບກຳໄດ້ມີທັງໝົດ 27 ບົດ ຄື ໂສກຜູ້ຊາຍ, ໂສກແມ່ຍິງ, ໂສກໝໍໜຶ່ງ, ໂສກ ເຮືອ, ໂສກຄ້ອງ, ໂສກກອງ, ໂສກເຮືອນ, ໂສກປີ, ໂສກແຄນ, ໂສກເສົາເຮືອນ, ໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ, ໂສກແປ້ນເຮືອນ, ໂສກຂັ້ນໄດ, ໂສກປະຕູ, ໂສກສະແນນ, ໂສກຕາຊິງ, ໂສກປີນ, ໂສກແຫ, ໂສກຄັນເບັດ, ໂສກຫວິງ, ໂສກຂ້ອງ, ໂສກອຸ່, ໂສກຜ້ານຸ່ງ, ໂສກເສື້ອ, ໂສກສາຍແອວ, ໂສກວັນປຸກພິດ.

ກຸ່ມຄົນຄວ້າສາມາດວິເຄາະ, ພິສູດ ໂດຍການຈັດປະເພດໄດ້ຈຳນວນ 6 ປະເພດໃຫຍ່ ໄດ້ແກ່

1) ໂສກກ່ຽວກັບຄົນ ໄດ້ແກ່ ໂສກຜູ້ຊາຍ, ໂສກແມ່ຍິງ.

2) ໂສກກ່ຽວກັບພາຫະນະ ໄດ້ແກ່ ໂສກເຮືອ.

3) ໂສກກ່ຽວກັບອຸປະກອນເຄື່ອງໃຊ້ ໄດ້ແກ່ ໂສກໝໍໜຶ່ງ, ໂສກຕາຊິງ, ໂສກປີນ, ໂສກແຫ, ໂສກຄັນເບັດ, ໂສກຫວິງ, ໂສກຂ້ອງ, ໂສກອຸ່, ໂສກຄ້ອງ, ໂສກກອງ, ໂສກປີ, ໂສກແຄນ, ໂສກສະແນນ.

4) ໂສກກ່ຽວກັບເຮືອນ ໄດ້ແກ່ ໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ, ໂສກເຮືອນ, ໂສກເສົາເຮືອນ, ໂສກແປ້ນເຮືອນ, ໂສກຂັ້ນໄດ, ໂສກປະຕູ.

5) ໂສກກ່ຽວກັບພິດ ໄດ້ແກ່ ໂສກວັນປຸກພິດ.

6) ໂສກກ່ຽວກັບເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ໄດ້ແກ່ ໂສກຜ້ານຸ່ງ, ໂສກເສື້ອ, ໂສກສາຍແອວ.

ຈາກການວິເຄາະຈັດປະເພດຄຳໂສກຂ້າງເທິງນັ້ນ ຈະເຫັນວ່າ ໂສກກ່ຽວກັບອຸປະກອນເຄື່ອງໃຊ້ມີຫຼາຍກວ່າປະເພດອື່ນ ສອງແສງໃຫ້ເຫັນໄດ້ວ່າຊາວບ້ານຜາໂອ ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບເຄື່ອງມືເຄື່ອງໃຊ້ໃນຊີວິດປະຈຳວັນຫຼາຍ ຈຶ່ງມີການຈັດຈຳນຳໃຊ້ຫຼາຍ ແລະ ຍັງມີການສືບທອດຈົນຮອດປັດຈຸບັນນີ້ ສ່ວນໂສກກ່ຽວກັບເຮືອນກະເປັນສິ່ງສຳຄັນຫຼາຍຄືກັນຈຶ່ງມີຄຳໂສກກ່ຽວກັບການສ້າງແປງເຮືອນຫຼາຍຕັ້ງແຕ່ໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ ຈົນຮອດໂສກເຮືອນທີ່ສ້າງແປງແລ້ວ.

3.2 ຜົນການວິໄຈປະເພດ ແລະ ເນື້ອໃນຄຳໂສກ

1) ເນື້ອໃນຄຳໂສກ ກ່ຽວກັບຄົນ

ຄຳວ່າ “ຄົນ” ເປັນອົງປະກອບສຳຄັນໃນການຢູ່ຮ່ວມກັນຂອງຂອງສັງຄົມ. ການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນ ແຕ່ລະຍຸກສະໄໝ ລ້ວນແຕກຕ່າງກັນ ເຊິ່ງເຂົາເຈົ້າເຂົາເຈົ້າມີສ່ວນພົວພັນກ່ຽວກັບເສດຖະກິດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ. ສະໄໝບູຮານ ຊາວລາວບູຮານມີຂະໜົບທຳນຽມຮີດຄອງປະເພນີທີ່ສືບທອດທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ເປັນຕົ້ນ. ແມ່ນຄອງການເລືອກຜົວ ເມຍ, ເຄື່ອງເສບຜື່ນເມືອງຊະນິດໜຶ່ງຂອງຊາວລາວເຮົາ, ເມື່ອຈະເຮັດກອງເຝີນກໍ່ມີຄວາມຫວັງຢາກໃຫ້ກອງທີ່ຕົນເຮັດຂຶ້ນມານັ້ນມີສຽງມ່ວນ, ເສາະໃສ ແລະ ເປັນສຽງກະຕຸກຊຸກຢູ່ໃຫ້ຜູ້ຝັງມີຄວາມເບີກບານມ່ວນຊື່ນ. ກອງທີ່ເຂົາເຈົ້າເຮັດຈະມີສຽງມ່ວນ ຫຼືບໍ່ ມັນຕ້ອງແມ່ນສິ່ງສັກສິດໃດໜຶ່ງມາດົນບັນດານໃຫ້. ສະນັ້ນ, ຈະຕ້ອງມີການສຽງໂຊກ ດ້ວຍການວັດແທກໜ້າກອງຕາມຄຳໂສກສຳລັບກອງຕ່າງໆ ເຊິ່ງແມ່ນຊາວບູຮານເປັນຜູ້ປະດິດແຕ່ງຂຶ້ນ. ການວັດແທກໜ້າກອງດ້ວຍວິທີ

ແທກເສັ້ນຜາກາງຂອງໜ້າກອງ ແລ້ວໃຊ້ກຳວັດແທກເບິ່ງວ່າ ໜ້າກອງ ແທກໄດ້ຈັກກຳ, ແຕ່ລະກຳກໍຕ້ອງໃຊ້ຄຳໂສກນັບໄປນຳ, ຖ້າວ່າແທກສຸດ ເສັ້ນຜາກາງຂອງໜ້າກອງຫາກຖືກກັບຄຳເວົ້າທີ່ດີກອງໜ່ວຍນັ້ນ ກໍຈະ ເປັນກອງທີ່ມີສຽງດັງ ແລະ ມ່ວນ. ສະນັ້ນ, ປະຊາຊົນລາວໃນບ້ານຜາໂອ ໃນເມື່ອກ່ອນ ກໍຄືປັດຈຸບັນນີ້ ການເຮັດໄວ້ຢູ່ທີ່ວັດນັ້ນ ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ ກໍຍັງ ໃຊ້ຄຳໂສກກອງ ສະແດງອອກທີ່ວ່າ:

2) ເນື້ອໃນຄຳໂສກ ກ່ຽວກັບພາຫະນະ

ຄຳວ່າ “ກອງ” ເປັນເຄື່ອງເສບຜິດເມືອງຊະນິດໜຶ່ງຂອງຊາວ ລາວເຮົາ, ເມື່ອຈະເຮັດກອງເຝິກກໍມີຄວາມຫວັງຢາກໃຫ້ກອງທີ່ຕົນເຮັດ ຂຶ້ນມານັ້ນມີສຽງມ່ວນ, ເສາະໃສ ແລະ ເປັນສຽງກະຕຸກຊຸກຢູ່ໃຫ້ຜູ້ຝັງມີ ຄວາມເບີກບານມ່ວນຊື່ນ. ກອງທີ່ເຂົາເຈົ້າເຮັດຈະມີສຽງມ່ວນ ຫຼື ບໍ່ ມັນ ຕ້ອງແມ່ນສິ່ງສັກສິດໃດໜຶ່ງມາດົນບັນດານໃຫ້. ສະນັ້ນ, ຈະຕ້ອງມີການ ສຽງໂຊກ ດ້ວຍການວັດແທກໜ້າກອງຕາມຄຳໂສກສຳລັບກອງຕ່າງຫາກ ເຊິ່ງແມ່ນຊາວບູຮານເປັນຜູ້ປະດິດແຕ່ງຂຶ້ນ. ການວັດແທກໜ້າກອງດ້ວຍ ວິທີແທກເສັ້ນຜາກາງຂອງໜ້າກອງ ແລ້ວໃຊ້ກຳວັດແທກເບິ່ງວ່າ ໜ້າກອງ ແທກໄດ້ຈັກກຳ, ແຕ່ລະກຳກໍຕ້ອງໃຊ້ຄຳໂສກນັບໄປນຳ, ຖ້າວ່າແທກສຸດ ເສັ້ນຜາກາງຂອງໜ້າກອງຫາກຖືກກັບຄຳເວົ້າທີ່ດີ ກອງໜ່ວຍນັ້ນກໍຈະ ເປັນກອງທີ່ມີສຽງດັງ ແລະ ມ່ວນ. ສະນັ້ນ, ປະຊາຊົນລາວໃນບ້ານຜາໂອໃນ ເມື່ອກ່ອນ ກໍຄືປັດຈຸບັນນີ້ ການເຮັດໄວ້ຢູ່ທີ່ວັດນັ້ນ ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ ກໍຍັງ ໃຊ້ຄຳໂສກກອງ ສະແດງອອກທີ່ວ່າ:

3) ເນື້ອໃນຄຳໂສກ ກ່ຽວກັບອຸປະກອນເຄື່ອງໃຊ້

ຄຳໂສກກ່ຽວກັບອຸປະກອນເຄື່ອງໃຊ້ມີຫຼາຍໃນທີ່ນີ້ຈະຍົກຕົ ວຢ່າງຄຳໂສກກອງ ແລະ ຄຳໂສກແຫ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ກ) ເນື້ອໃນຄຳໂສກກອງ

ຄຳວ່າ “ກອງ” ເປັນເຄື່ອງເສບຜິດເມືອງຊະນິດໜຶ່ງຂອງຊາວ ລາວເຮົາ, ເມື່ອຈະເຮັດກອງເຝິກກໍມີຄວາມຫວັງຢາກໃຫ້ກອງທີ່ຕົນເຮັດ ຂຶ້ນມານັ້ນມີສຽງມ່ວນ, ເສາະໃສ ແລະ ເປັນສຽງກະຕຸກຊຸກຢູ່ໃຫ້ຜູ້ຝັງມີ ຄວາມເບີກບານມ່ວນຊື່ນ. ກອງທີ່ເຂົາເຈົ້າເຮັດຈະມີສຽງມ່ວນ ຫຼື ບໍ່ ມັນ ຕ້ອງແມ່ນສິ່ງສັກສິດໃດໜຶ່ງມາດົນບັນດານໃຫ້. ສະນັ້ນ, ຈະຕ້ອງມີການ ສຽງໂຊກ ດ້ວຍການວັດແທກໜ້າກອງຕາມຄຳໂສກສຳລັບກອງຕ່າງຫາກ ເຊິ່ງແມ່ນຊາວບູຮານເປັນຜູ້ປະດິດແຕ່ງຂຶ້ນ. ການວັດແທກໜ້າກອງດ້ວຍ ວິທີແທກເສັ້ນຜາກາງຂອງໜ້າກອງ ແລ້ວໃຊ້ກຳວັດແທກເບິ່ງວ່າ ໜ້າກອງ ແທກໄດ້ຈັກກຳ, ແຕ່ລະກຳກໍຕ້ອງໃຊ້ຄຳໂສກນັບໄປນຳ, ຖ້າວ່າ ແທກສຸດ ເສັ້ນຜາກາງຂອງໜ້າກອງຫາກຖືກກັບຄຳເວົ້າທີ່ດີກອງໜ່ວຍນັ້ນ ກໍຈະ ເປັນກອງທີ່ມີສຽງດັງ ແລະ ມ່ວນ. ສະນັ້ນ, ປະຊາຊົນລາວໃນບ້ານຜາໂອ ໃນເມື່ອກ່ອນ ກໍຄືປັດຈຸບັນນີ້ ການເຮັດໄວ້ຢູ່ທີ່ວັດນັ້ນ ຜູ້ເຖົ້າຜູ້ແກ່ ກໍຍັງ ໃຊ້ຄຳໂສກກອງ ສະແດງອອກທີ່ວ່າ:

ໂສກກອງ

ນັ້ນທະເລລື

ສີຊົມຊື່ນ

ຮື່ນເມືອງພິມ

ສົມຢູ່ສ້າງ

ມ້າງສັງໂຄ

ໂພທິສັດ

ວັດພະເຈົ້າ

ເຕົ້າຄົນໂຮມ

ຈາກຄຳໂສກກອງຂ້າງເທິງນັ້ນ ມີເນື້ອໃນສອງແສງໃຫ້ເຫັນວ່າ ກອງເປັນເຄື່ອງໝາຍສັນຍະລັກບອກເວລາພັກຜ່ອນຂອງປະຊາຊົນລາວໃນ ເວລາອອກແຮງງານ. ເຖິງຢ່າງໃດ ກໍຕາມການສ້າງກອງໜ່ວຍໜຶ່ງອອກ ມາໄດ້ນັ້ນ ປະຊາຊົນລາວ ເຂົາເຈົ້າຮູ້ຈັກຄົ້ນຄິດຊອກຫາວິທີເຮັດແນວໃດ ເພື່ອໃຫ້ກອງທີ່ສ້າງຂຶ້ນມານັ້ນ ຝັງແລ້ວສຽງດັງດີ ແລະ ມ່ວນອອນຊອນ. ສະນັ້ນ, ປະຊາຊົນລາວບູຮານໄດ້ຈຶ່ງປະດິດແຕ່ງຄຳໂສກກອງດ້ວຍສຳນວນ ທີ່ມ່ວນ ແລະ ເປັນມຸງຄຸນເຊິ່ງໄດ້ຄິດໄລ່ຄຳນວນດ້ວຍການວັດແທກໜ້າ ກອງ ສະແດງອອກຜ່ານຄຳເວົ້າທີ່ວ່າ “ສີຊົມຊື່ນ” ໝາຍເຖິງສຽງກອງດັງ ມ່ວນອອນຊອນ, ຫາກວ່າຄິດໄລ່ຖືກຕົກຢູ່ໃນ “ສີຊົມຊື່ນ” ໝາຍຄວາມວ່າ ດີ. ຄຳວ່າ “ຮື່ນເມືອງພິມ” ໝາຍເຖິງສຽງກອງດັງກ່ອງກາງວານໄປໄກ ເຮັດໃຫ້ຄົນຢູ່ໃກ້ ແລະ ໄກໄດ້ຍິນສຽງກອງ, ກໍລະນີດັ່ງກ່າວ ຫາກຕົກຢູ່ໃນ “ຮື່ນເມືອງພິມ” ໝາຍຄວາມວ່າ ດີ. ຄຳວ່າ “ສົມຢູ່ສ້າງ” ໝາຍຄວາມວ່າ ກອງນັ້ນອອກຈາກຈະມີສຽງດີ ສຽງມ່ວນແລ້ວ ຍັງທົນທານຢູ່ຄູ່ບ້ານຄູ່ເມືອງ ຕະຫຼອດໄປ, ຫາກວັດແທກຕົກຢູ່ໃນກໍລະນີນີ້ແມ່ນດີເຊັ່ນກັນ. ນອກຈາກ ນີ້ ຄຳວ່າ “ມ້າງສັງໂຄ” ໝາຍເຖິງກອງໜ່ວຍນີ້ຫາກຕົກຢູ່ໝາຍເລກ ດັ່ງກ່າວແມ່ນບໍ່ດີ ຕາມຄວາມວ່າ ຈະມີເລື່ອງເດືອດຮ້ອນມາໃຫ້ປະຊາຊົນ ລາວ, ຄວນຍ້າຍ ຫຼືວັດແທກໂສກຕໍ່ໄປຈົນກວ່າຈະໄດ້ເລື່ອງດີ. ຖ້າກໍລະນີ ຕົກຢູ່ໃນ “ໂພທິສັດ” ໝາຍຄວາມວ່າ ກອງໜ່ວຍນີ້ດີ ເປັນກອງຄູ່ບ້ານຄູ່ ເມືອງ ແລະຢູ່ຄູ່ກັບວັດຍືນຍາວ. ຄຳວ່າ “ວັດພະເຈົ້າ” ໝາຍຄວາມວ່າ ເປັນ ກອງທີ່ຢູ່ກັບພະສົງອົງຄະເຈົ້າແມ່ນດີຫຼາຍ. ຄຳວ່າ “ເຕົ້າໂຮມຄົນ” ໝາຍ ຄວາມວ່າ ກອງເປັນບ່ອນເຕົ້າໂຮມຄວາມສາມັກຄີຂອງຄົນທັງຫຼາຍໄດ້ມີ ໂອກາດເຂົ້າວັດຝັງທຳ ແລະແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນເຊິ່ງກັນ ແລະກັນ.

ຂ) ເນື້ອໃນຄຳໂສກແຫ

ຄຳວ່າ “ແຫ” ແມ່ນອຸປະກອນຊະນິດໜຶ່ງຂອງປະຊາຊົນໃນການຫາ ປາ. ຢາກຈະໃຫ້ແຫຫນານປາຈະຕ້ອງເຮັດແຂໃຫ້ຖືກໃຫ້ເໝາະສົມ. ສະນັ້ນ , ປະຊາຊົນໃນບ້ານຜາໂອ ໂດຍສະເພາະຜູ້ຊາຍທີ່ມີປະສົບການ, ມີ ຄວາມຊຳນານດ້ານການຫາປາ ເຊິ່ງກ່ອນຈະເອົາແຫໄປຄວາງເອົາປາ ເຂົາເຈົ້າໄດ້ມີການເຮັດແຂແຫ ພ້ອມທັງນັບຄຳໂສກແຫ ທີ່ປຸກຕາຍາຍພາ ໃຊ້ມາກ່ອນສະແດງອອກໃນຄຳໂສກແຫທີ່ວ່າ:

ໂສກແຫ

ແຂແຫ

ແຂປາ

ມາເປົ່າ

ເນົ່າຊານ

ຄານຫຼັກ

ຜັກເໝືອດ

ເລືອດຕິດ

ຈິດປິດຈີ່ປີ່

ປີ່ຫົວ

ຈາກຄຳໂສກແຫຂ້ງເທິງນັ້ນ ມີເນື້ອໃນສອງແສງໃຫ້ເຫັນວ່າ ແຫເປັນອຸປະກອນການຫາປາຂອງປະຊາຊົນ ເຊິ່ງການຫາປານັ້ນ ໃຜງກໍ ຕ້ອງການຢາກໄດ້ປາຫຼາຍ ເພື່ອນຳມາປຸງແຕ່ງອາຫານ. ສະນັ້ນ, ອີງໃສ່ ຄວາມເຊື່ອເລື່ອງການຫາປາຂອງບູຮານຈຶ່ງໄດ້ຄິດຄົ້ນວິທີການສານແຫ ເພື່ອໃຫ້ຫາປາໄດ້ຫຼາຍໂດຍຜ່ານການປະດິດແຕ່ງຄຳໂສກທີ່ມີທັງໃຫ້ໂຊກ

ແລະ ບໍ່ໃຫ້ໂຊກລາບດັ່ງຄຳວ່າ “**ມາເປົ່າ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ການໄປຫາປາ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ປາແຕ່ງອາຫານຈັກໂຕ, ຫາກວ່າ ແຂແຫໄປຕົກຢູ່ໃນ “**ມາເປົ່າ**” ແມ່ນບໍ່ໃຫ້ເອົາເພາະບໍ່ໝາຍ. ກໍລະນີ ຫາກຕົກຢູ່ບ່ອນວ່າ “ເນົາຊານ” ໝາຍຄວາມວ່າ ປາທີ່ຫາມາໄດ້ແມ່ນໄດ້ມາຫຼາຍ; ຄົວປາໃຊ້ເວລາຫຼາຍຊົ່ວໂມງ ປາເລີຍເນົາຢູ່ຊານ. ຄຳວ່າ “**ຊານ**” ໝາຍເຖິງບ່ອນວາງອຸປະກອນເຄື່ອງໃຊ້ ຕ່າງໆໃນເຮືອນຄົວເຊັ່ນ ຄູນ້ຳ, ແອ່ງຊາມ, ໝໍ້ ແລະບ່ອນລ້າງຖ້ວຍ ເປັນຕົ້ນ. ຖ້າປະໃຫ້ປາຖືກແດດຫຼາຍປາຈະເນົາໝັນ ແລະຖ້ານັບຄຳໂສກ ຮອດບ່ອນ “ເນົາຊານ” ໃຫ້ເອົາຍ້ອນມັນໝາຍ. ຄຳວ່າ “**ຄານຫັກ**” ໝາຍຄວາມວ່າໄດ້ປາຫຼາຍເຖິງຂັ້ນຕ້ອງໃຊ້ໄມ້ຫາປາມາເຮືອນຈົນໄມ້ຫາບຫັກ ຍ້ອນໄດ້ປາຫຼາຍ. ຖ້າຕົກຢູ່ບ່ອນ “ຄານຫັກ” ໃຫ້ເອົາເພາະຈະເປັນແຫທີ່ໝາຍປາຫຼາຍ. ຄຳວ່າ “**ຜັກໝືອດ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ປາໜ້ອຍພໍແຕ່ເອົາຜັກໃສ່ຈິ່ງພົກ, ຖ້າຕົກຢູ່ບ່ອນ “ຜັກໝືອດ” ບໍ່ຄວນເອົາ. ຄຳວ່າ “**ເລືອດຕິດ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ປາບໍ່ໄດ້ຫຼາຍພໍແຕ່ເລືອດປາຕິດຖືກຂ້ອງ ແລະ ບໍ່ຄວນເອົາ. ຄຳວ່າ “**ຈິດປິດຈີ່ປີ**” ໝາຍຄວາມວ່າບໍ່ໄດ້ປາຫຼາຍຄືກັນ ພໍປັ້ງປາຍແຕ່ໃຫ້ເດັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນ ແລະ “**ປີຫົວ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ໄດ້ປາຫຼາຍເຊັ່ນກັນ ແລະ ຖ້າຕົກຢູ່ໃນຄຳໂສກດັ່ງກ່າວເຝິກກໍຂ້າມໄປອັນ ໃໝ່ເພາະມັນບໍ່ໝາຍ.

4) ເນື້ອໃນຄຳໂສກກ່ຽວກັບເຮືອນ

ກ. ເນື້ອໃນຄຳໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ

ເຮືອນເປັນທີ່ເພິ່ງພາອາໄສຂອງຄົນ, ຊາວບູຮານກໍຄືຄົນລາວໃນປັດຈຸບັນມີຄວາມຕ້ອງການອາຫານ, ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ, ພາຫະນະໄປມາເປັນຕົ້ນ. ເມື່ອເວົ້າເຖິງເຮືອນຊານ ອັນເປັນບ່ອນພັກພາອາໄສ. ດັ່ງນັ້ນ, ການປຸກສ້າງບ້ານເຮືອນຈຶ່ງເປັນສິ່ງສຳຄັນຢ່າງສຳລັບຄົນລາວ. ສະນັ້ນ, ກ່ອນຈະປຸກເຮືອນຊານໄດ້ຫຼັງໜຶ່ງຈະຕ້ອງມີພິທີພິທີມາດຕະການກວດຂັ້ນຫຼາຍ ເຊິ່ງເລີ່ມຈາກແຕ່ການຫາໄມ້ເຮືອນ, ຍົກເຮືອນ, ການຝັງເສົາເຮືອນ, ການຂຶ້ນເຮືອນ, ພິທີຂຶ້ນເຮືອນ ແລະ ວິທີປຸກປ່ອນນອນ.

ການຫາເສົາເຮືອນຕ້ອງຫາໄມ້ຊື່ໄມ້ດີ, ບໍ່ມີຕຸດ ແລະ ຕາ; ກ່ອນຈະຕັດຕ້ອງເອົາເຊືອກມາຮອບຕົ້ນໄມ້ນັ້ນໄປເບື້ອງຂວາສາມຮອບເສຍກ່ອນ ເຊິ່ງປະຊາຊົນລາວຊາວບ້ານຜາໂອ ກໍຈະນຳເອົາຄຳໂສກໃສ່ຕົ້ນໄມ້ດັ່ງຄຳໂສກລຸ່ມນີ້:

ໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ

ຕົ້ນໄມ້ນີ້	ອຸດຫຼຸຄືໝູສີ
ງ່າຍາວຮີ	ຄືຫາງນາກ
ງ່າຊຸກລຸກຊາກລາກ	ຄືຫາງຫົງ
ງ່າໂຊງລຸໂຊງໂລງ	ຄືເຝີນຊີເອົາຖົງມາຫ້ອຍ
ງ່າອຸ້ອຸ້ອຍຊ້ອຍ	ຄືໄທຂ້ອຍແລ່ນມາໂຮມ
ໂອມຕະໂຫມຕິດ	

ຈາກຄຳໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນຂ້າງເທິງນັ້ນມີເນື້ອໃນສອງແສງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຕັດຕົ້ນໄມ້ມາແປງເຮືອນກ່ອນອື່ນ ໝົດຕ້ອງຮູ້ຈັກເລືອກເອົາຕົ້ນໄມ້ທີ່ງາມຊື່ໄມ້ດີ, ຕາ, ຂີດງໍ່. ກ່ອນຈະຕັດຕົ້ນໄມ້ທີ່ຕ້ອງການນັ້ນ ຄົນບູຮານຈະເອົາເຊືອກມາແທກລຳຕົ້ນເສຍກ່ອນດັ່ງຄຳວ່າ “**ຕົ້ນໄມ້ນີ້ ອຸດຫຼຸຄືໝູສີ**” ໝາຍຄວາມວ່າເປັນຕົ້ນໄມ້ໃຫຍ່ກົມດີ ເໝາະແກ່ການເອົາໄປເຮັດເສົາເຮືອນ, ອີງຕາມການສຳພາດຫາກຖືກໂສກບ່ອນດັ່ງກ່າວນີ້ ເຝິກວ່າເປັນຕົ້ນໄມ້ດີ ສົມຄວນແກ່ການຕັດມາສ້າງເຮືອນ ແລະ ເປັນສິ່ງມຸງຄຸນຄ້າຄຸນເຮືອນຢູ່. ຄຳວ່າ “**ງ່າຍາວຮີ ຄືຫາງນາກ**” ໝາຍຄວາມ

ວ່າ ຕົ້ນໄມ້ນີ້ມີລຳຍາວດີເບິ່ງຈົນສຸດສາຍຕາ ເຊິ່ງ ເໝາະສົມສຳລັບເສື້ອຍເຮັດເປັນໄມ້ແປງບັງຜາເຮືອນ ແລະ ປູຝັ່ນເຮືອນ. ຄຳວ່າ “**ງ່າຊຸກລຸກຊາກລາກ ຄືຫາງຫົງ**” ໝາຍເຖິງຕົ້ນໄມ້ທີ່ບໍ່ດີ ບໍ່ເໝາະແກ່ການເອົາມາແປງເຮືອນ. ນອກນີ້, ຍັງມີຄຳໂສກທີ່ວ່າ “**ງ່າໂຊງລຸໂຊງໂລງ ຄືເຝີນຊີເອົາຖົງມາຫ້ອຍ**” ໝາຍເຖິງໄມ້ທີ່ມີກ້ານກົງງາມສາມາດນຳມາໃຊ້ສຳລັບຫ້ອຍເຄື່ອງຂອງໃຊ້ຕ່າງໆໄດ້ ແລະ ຄຳວ່າ “**ງ່າອຸ້ອຸ້ອຍຊ້ອຍຄືໄທຂ້ອຍແລ່ນມາໂຮມ**” ໝາຍເຖິງຕົ້ນໄມ້ຕົ້ນນີ້ເບິ່ງຍາມໃດກໍມີກ້ານກົງລ່າງາມ ເໝາະສຳລັບແປງເຮືອນແມ່ນດີຫຼາຍມີເງິນຄຳລ້າລວຍ. ການຕັດໄມ້ປຸກເຮືອນນີ້ ພາຍຫຼັງທີ່ເວົ້າຄຳໂສກ ແລະ ມີການແທກຕົ້ນໄມ້ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ຈຶ່ງຕັດຕົ້ນໄມ້ນັ້ນໄດ້.

5) ເນື້ອໃນຄຳໂສກ ກ່ຽວກັບວັນປຸກພືດ

ການປຸກພືດໝາກໄມ້ກໍແມ່ນວຽກໜຶ່ງ ໃນການອອກແຮງງານອັນຫຍຸ້ງຍາກລຳບາກຂອງຊາວບູຮານ, ເຂົາເຈົ້າມີຄວາມໄຜ່ຝັນຢາກໃຫ້ພືດຜົນຕົ້ນປຸກເກີດດອກອອກຜົນເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍຕາມຄວາມຄິດ, ເຂົາເຈົ້າຍັງເຊື່ອວ່າໝາກຜົນແຫ່ງການອອກແຮງງານຂັ້ນທຸກຍາກລຳບາກຂອງຕົນບໍ່ແມ່ນຈະຫາມາໄດ້ດ້ວຍເຫຼືອແຮງຂອງຕົນເທົ່ານັ້ນ, ມັນຍັງຕ້ອງໄດ້ວົງວອນຂໍຮ້ອຍນຳສິ່ງສັກສິດ ຄື ເທວະດາຝາແຖນ ອັນເປັນທີ່ເຊື່ອຖືຂອງເຂົາເຈົ້າອີກ, ເພາະສິ່ງສັກສິດເຫຼົ່ານັ້ນເອງເປັນຜູ້ຕັດສິນວ່າໝາກຜົນແຫ່ງການອອກແຮງງານຂອງມະນຸດຄວນໄດ້ອັນໃດ ແລະ ໜ້ອຍຫຼາຍພຽງໃດ, ສະນັ້ນກ່ອນຈະລົງມືປຸກຝັງພືດຜົນລະໄມ້ຊະນິດຕ່າງໆຊາວບູຮານມັກຈະຫາມື້ຫາຍາມ. ເລືອກແນວປຸກ ເຫັນວ່າ ໃນປັດຈຸບັນ ປະຊາຊົນໃນບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ເຂົາເຈົ້າເລືອກມື້ເລືອກຢາມຄວນປຸກພືດຝັກ, ໝາກໄມ້ຍາມໃດ ສະແດງອອກຜ່ານຄຳໂສກທີ່ວ່າ:

ໂສກວັນປຸກພືດ

ທິດ	ເປັນຮາກເຫງົ້າຫົວດີ
ຈັນ	ເຄືອຍາວຮີບໍ່ມົ້ວ
ຄານ	ເປັນຜົວໝາກດົກໝາ
ພຸດ	ມີມາລາບໍ່ເຖົ້າ
ພະຫັດ	ໝາກແຕ່ເຄົ້າເຖິງປາຍ
ສຸກ	ເປືອກໝາຫຼາຍສຸດຍິ່ງ
ເສົາ	ມີກຳມກົງລ່າງາມ

ຈາກຄຳໂສກວັນປຸກພືດຝັກໝາກໄມ້ຂ້າງເທິງນັ້ນມີເນື້ອໃນສອງແສງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການປຸກພືດຝັກໝາກໄມ້ປະຊາຊົນລາວຮູ້ຈັກເລືອກມື້ທີ່ເຫັນວ່າມີຄວາມເໝາະສົມປຸກວັນໃດຈຶ່ງດີ ແລະ ຖືກຕາມວັນເຊັ່ນ “**ທິດ ເປັນຮາກເຫງົ້າຫົວດີ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ຄວນປຸກປະເພດພືດຊະນິດທີ່ຫົວຄື ປູກມັນດ້າງ, ມັນຕົ້ນ, ເຜືອກ, ມັນເຝົາເປັນຕົ້ນ ເຊິ່ງຈະໄດ້ໝາກຜົນຜະລິດດີ. ຄຳວ່າ “**ຈັນ ເຄືອຍາວຮີບໍ່ມົ້ວ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ໃນວັນຈັນແມ່ນໃຫ້ປຸກພືດຝັກປະເພດເຄືອໄດ້ກົນທັງໃບ ແລະ ໝາກເຊັ່ນປູກໝາກອຶ, ໝາກນອຍ, ໝາກບວບ, ໝາກແຕງ. ສຳລັບ “**ຄານ ເປັນຜົວໝາກດົກໝາ**” ໝາຍເຖິງວັນອັງຄານໃຫ້ປຸກປະເພດໝາກຂາມ, ໝາກອກ, ໝາກໝັ້ນ, ໝາກຈອງເປັນຕົ້ນ. ຄຳວ່າ “**ພຸດ ມີມາລາບໍ່ເຖົ້າ**” ໝາຍເຖິງປູກດອກໄມ້ເຊັ່ນດອກດາວເຮືອງ, ດອກມະລິ, ດອກຈຳປາ, ດອກຮັກເປັນຕົ້ນ. ຄຳວ່າ “**ພະຫັດ ໝາກແຕ່ເຄົ້າເຖິງປາຍ**” ໝາຍຄວາມວ່າໃນວັນພະຫັດນີ້ ແມ່ນໃຫ້ປຸກປະເພດໝາກນອດ, ໝາກໄຟ, ໝາກຫຼອດ, ໝາກເດື່ອເປັນຕົ້ນ. ສ່ວນວ່າ “**ສຸກ ເປືອກໝາຫຼາຍສຸດຍິ່ງ**” ໝາຍຄວາມວ່າ ວັນສຸກໃຫ້ປຸກໝາ

າກໄມ້ປະເພດທີ່ມີເປືອກໜາ ແລະ “ເສົາ ມີກຳມກຶ່ງລ່າງາມ” ໝາຍຄວາມວ່າ ວັນເສົານີ້ແມ່ນພຶດຜັກໄດ້ກິນທັງກ້ານ ແລະ ໃບພ້ອມກັນເຊັ່ນ ຜັກກາດ, ຫອມບົວ, ຫອມບ້ອມເປັນຕົ້ນ. ສຳລັບຄຳໂສກວັນປຸກພຶດຜັກໜາກໄມ້ນີ້ ແມ່ນເປັນບ່ອນອົງໃນການປຸກຝັງ, ຈະເປັນພຶດຜົນລະໄມ້ຊະນິດໃດກໍຕ້ອງເລືອກມື້ເລືອກຍາມຄັກແນ່ເປັນຕົ້ນ. ຖ້າຢາກປຸກພຶດຜົນທີ່ຕ້ອງການເກັບກູ້ເຫງົ້າ ຫຼື ຫົວ ໄດ້ດີຕ້ອງເລືອກມື້ທີ່ເໝາະສົມຕາມຈຳວັນທີ່ປະຊາຊົນລາວໃນສະໄໝບູຮານເປັນຜູ້ກຳນົດຂຶ້ນ ເພື່ອຮັບໃຊ້ສັງຄົມໃນແຕ່ລະຍຸກສະໄໝທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

4. ວິພາກຜົນ

ຜ່ານການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ພົບວ່າ ປະເພດເນື້ອໃນຄຳໂສກ ຂອງຊົນເຜົ່າລາວ ທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ພົບ 6 ປະເພດເນື້ອໃນ ຄື ໂສກກ່ຽວກັບຄົນ ໄດ້ແກ່ ໂສກຜູ້ຊາຍ, ໂສກແມ່ຍິງ; ໂສກກ່ຽວກັບພາຫະນະ ໄດ້ແກ່ ໂສກເຮືອ; ໂສກກ່ຽວກັບອຸປະກອນເຄື່ອງໃຊ້ ໄດ້ແກ່ ໂສກໝໍ້ໜັງ, ໂສກຕາຊິງ, ໂສກປືນ, ໂສກແຫ, ໂສກຄົນເບັດ, ໂສກຫວີງ, ໂສກຂ້ອງ, ໂສກອູ່, ໂສກຄ້ອງ, ໂສກກອງ, ໂສກປີໂສກແຄນ, ໂສກສະແນນ; ໂສກກ່ຽວກັບເຮືອນ ໄດ້ແກ່ ໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ, ໂສກເຮືອນ, ໂສກເສົາເຮືອນ, ໂສກແປ້ນເຮືອນ, ໂສກຂັ້ນໄດ, ໂສກປະຕູ; ໂສກກ່ຽວກັບພືດ ໄດ້ແກ່ ໂສກວັນປຸກພືດ; ໂສກກ່ຽວກັບເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ໄດ້ແກ່ ໂສກຜ້ານຸ່ງ, ໂສກເສື້ອ, ໂສກສາຍແອວ. ຜົນການຄົ້ນຄວ້າເຫັນວ່າ ມີຄວາມສອດຄ່ອງກັບແນວຄິດທິດສະດີຂອງ Nuannavong (2002:33) ອະທິບາຍໄວ້ວ່າ ເມື່ອເວົ້າເຖິງຄຳໂສກທີ່ປະຊາຊົນລາວເຄີຍນຳໃຊ້ເຫັນວ່າ ມີຫຼາຍປະເພດ ໂດຍສະເພາະກໍ່ແມ່ນເວົ້າເຖິງອຸປະກອນຮັບໃຊ້ໃນການລ່າສັດ, ພາຫະນະ, ທີ່ຢູ່ອາໄສ, ເຮືອນຊານບ້ານ ຊ່ອງ, ເຄື່ອງເສບເປັນຕົ້ນ. ສອດຄ່ອງກັບການຄົ້ນຄວ້າຂອງ Khamasin (1998:129) ສຶກສາພູມປັນຍາທ້ອງຖິ່ນນະຄອນສີທຳມະລາດຈາກຖ້ອຍຄຳສຳນວນ ແລະ ສຸພາສິດ. ໂດຍມີຈຸດປະສົງສຶກສາຖ້ອຍຄຳສຳນວນ ແລະ ສຸພາສິດຜົນຜະລິດພູມປັນຍາຂອງຜູ້ຄົນໃນຊຸມຊົນ ແລະ ສັງຄົມໃນນະຄອນສີທຳມະລາດ. ການສຶກສາພົບຖ້ອຍຄຳສຳນວນ ແລະ ສຸພາສິດໃນການດຳລົງຊີວິດຕາມສະພາບແວດລ້ອມທາງທຳມະຊາດ ຄື ການເລືອກສະຖານທີ່ຢູ່ອາໄສ ຄື ການເລືອກສະຖານທີ່ຢູ່, ການພົວພັນລະຫວ່າງວັດກັບຜູ້ຄົນໃນຊຸມຊົນ, ການສ້າງບ້ານເຮືອນປະກອບມີ ການປັບເນື້ອທີ່ດິນເພື່ອປຸກສ້າງເຮືອນ, ໂຄງສ້າງຂອງບ້ານ, ເສົາເຮືອນ, ຫ້ອງນອນ; ການຈັດຫາແຫຼ່ງນ້ຳດື່ມນ້ຳໃຊ້. ສຳລັບການສຶກສາຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມລາວຂອງຊົນເຜົ່າລາວທີ່ ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ກ່ຽວກັບປະເພດຂອງຄຳໂສກທີ່ປະຊາຊົນໃນບ້ານບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ພົບວ່າມີ 6 ປະເພດໃຫຍ່ ຄື ໂສກການເລືອກຢຶດຊາຍ; ໂສກພາຫະນະ, ໂສກກ່ຽວກັບອຸປະກອນ, ໂສກການຕັ້ງເຮືອນ, ໂສກກ່ຽວກັບພືດ, ໂສກເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ. ໃນນັ້ນ, ທາງດ້ານເນື້ອໃນຄຳໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ ຫຼື ການຕັ້ງເຮືອນ ພົບເລືອກໄມ້ໃຫຍ່ກົມ, ໄມ້ລຳຍາວ, ໄມ້ສຳລັບຫ້ອຍເຄື່ອງຂອງໃຊ້; ໄມ້ກຳມກຶ່ງລ່າງາມ ແລະ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ເອົາໄມ້ທີ່ບໍ່ດີ; ເນື້ອໃນຄຳໂສກວັນປຸກພືດ ພົບປຸກພືດຊະນິດເປັນຫົວ, ເຄືອ, ດອກໄມ້, ໝາກໄມ້, ໝາກມີເປືອກໜາ, ພຶດຜັກ; ເນື້ອໃນຄຳໂສກກອງ ພົບສຽງກອງດັງມ່ວນ ອອນຊອນ, ສຽງກອງດັງກ້ອງກ້ວງວານ; ສຽງດີສຽງມ່ວນ; ເນື້ອໃນຄຳໂສກແຫພິບ ການຫາປາໄດ້ຫຼາຍ, ໄດ້ໜ້ອຍ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຈັກໂຕເລີຍ. ຈຸດທີ່

ຄ້າຍຄືກັນແມ່ນໂສກການຕັ້ງເຮືອນ ແລະ ຈຸດຕ່າງກັນ ຈຸດປະສົງຕ່າງກັນ, ສະຖານທີ່ການສຶກສາຕ່າງກັນ.

5. ສະຫຼຸບ

ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມລາວຂອງຊົນເຜົ່າລາວ ທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອສຶກສາປະເພດເນື້ອໃນຄຳໂສກຂອງຊົນເຜົ່າລາວ ທີ່ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ. ແບບແຜນການວິໄຈ ເປັນການສຶກສາທາງຄຸນນະພາບທີ່ໄດ້ຈາກການສຳພາດ, ອ່ານ, ສັງເກດ, ວິເຄາະ, ໄຈ້ແຍກ. ການເກັບກຳຄຳໂສກ ຈຳນວນ 10 ທ່ານ, ໄດ້ຄຳໂສກທັງໝົດ 27 ບົດ ແລະ ເຄື່ອງມືທີ່ໃຊ້ໃນການວິໄຈແມ່ນໃຊ້ຄຳຖາມແບບສຳພາດ. ນຳໃຊ້ແນວຄິດທິດສະດີປະເພດ ແລະ ເນື້ອໃນຄຳໂສກຂອງ Nuannavong (2002:33) ມາເປັນແນວທາງໃນການວິເຄາະ. ສະຫຼຸບຜົນໄດ້ດັ່ງນີ້:

ສຳລັບການສຶກສາຄຳໂສກຕໍ່ກັບວັດທະນະທຳ-ສັງຄົມລາວຂອງຊົນເຜົ່າລາວທີ່ ບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ກ່ຽວກັບປະເພດຂອງຄຳໂສກ ທີ່ປະຊາຊົນໃນບ້ານບ້ານຜາໂອ ນະຄອນ-ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ພົບວ່າ ມີ 6 ປະເພດໃຫຍ່ ຄື ໂສກກ່ຽວກັບການເລືອກຢຶດຊາຍ; ໂສກກ່ຽວກັບພາຫະນະ, ໂສກກ່ຽວກັບອຸປະກອນ, ໂສກກ່ຽວກັບການຕັ້ງເຮືອນ, ໂສກກ່ຽວກັບພືດ, ໂສກກ່ຽວກັບເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ. ໃນນັ້ນ, ທາງດ້ານເນື້ອໃນຄຳໂສກຕັດຕົ້ນໄມ້ປຸກເຮືອນ ຫຼື ການຕັ້ງເຮືອນ ພົບເລືອກໄມ້ໃຫຍ່ກົມ, ໄມ້ລຳຍາວ, ໄມ້ສຳລັບຫ້ອຍເຄື່ອງຂອງໃຊ້; ໄມ້ກຳມກຶ່ງລ່າງາມ ແລະ ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ເອົາໄມ້ທີ່ບໍ່ດີ; ເນື້ອໃນຄຳໂສກວັນປຸກພືດ ພົບປຸກພືດຊະນິດເປັນຫົວ, ເຄືອ, ດອກໄມ້, ໝາກໄມ້, ໝາກມີເປືອກໜາ, ພຶດຜັກ; ເນື້ອໃນຄຳໂສກກອງ ພົບສຽງກອງດັງມ່ວນ ອອນຊອນ, ສຽງກອງດັງກ້ອງກ້ວງວານ; ສຽງດີສຽງມ່ວນ; ເນື້ອໃນຄຳໂສກແຫພິບ ການຫາປາໄດ້ຫຼາຍ, ໄດ້ໜ້ອຍ ແລະ ບໍ່ໄດ້ຈັກໂຕເລີຍ.

6. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ

ຂ້າພະເຈົ້າໃນນາມຜູ້ຄົນຄວ້າວິທະຍາສາດ ຂໍປະຕິຍານຕົນວ່າ ຂໍ້ມູນທັງໝົດທີ່ມີໃນບົດຄວາມວິຊາການດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງຜົນປະໂຫຍດກັບພາກສ່ວນໃດ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເອື້ອປະໂຫຍດໃຫ້ກັບພາກສ່ວນໃດພາກສ່ວນໜຶ່ງ, ກໍລະນີມີການລະເມີດໃນຮູບການໃດໜຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າມີຄວາມຍິນດີ ທີ່ຈະຮັບຜິດຊອບແຕ່ພຽງຜູ້ດຽວ.

7. ເອກະສານອ້າງອີງ

- Bounsou, P (2007). *Studying the Buddhist worldview of the Isan people in literature*. Thesis Mahabandit, Nakhon Si Thammarat University.
- Bosengkham, V. (2008). *Lao literature, published by the Vietnam Education Publishing House*.
- Bosengkham V. (1996). *Lao literature, published by the Publishing House*
- Chalounrat, R. (1992). *Studying the worldview of the Isan people from the literature of the teachings*. Master of Arts in Thai Language, Srilapakorn University.

- Don, P. (2016). *Study of the Invocations of the Lue Ethnic Group in Namat Village, Beng District, Odomxay Province*. Faculty of Linguistics, Souphanouvong University.
- Kiangkeo, N. (2002). *Lao Literature*. College of Basic Sciences. National University of Laos
- Khanitha, C. (2002). *Studying the worldview of the Isan people from the literature of the teachings*. Thesis Mahabandhit Sinnakhalinwilot University.
- Khamphou, K. (2015). *Studying the language and culture of Ban Thana, Sangthong District, Vientiane Capital Province*. Faculty of Letters, National University.
- Khamkeo, Y. (2019). *Researching the literature and culture of the Tai Lue people of Ban Donchai, Sing District, Luang Namtha Province*. Faculty of Letters, National University.
- Bounchanh, K. (2022). History Pha-O village, Luang Prabang city, Luang Prabang province
- Phengphanya, P., Boupaphanya, S., Sathamma, P., & Bountavong, S. (2023). Habits' Description of the Ideal Characters in Lao-Literature: <https://doi.org/10.69692/SUJMRD0901220>. *Souphanouvong University Journal Multidisciplinary Research and Development*, 9(1), 227 - 236. Retrieved from <https://www.su-journal.com/index.php/su/article/view/335>
- PimPho, L. (2016). *Research Skills*. (1st ed). Published by: Vietnam Academy of Sciences.
- Sombath, C. (1994). *The World of the Center of the Thon Phou*. (3rd ed). Bangkok: Faculty of Letters, Silapakorn University.
- Sila, V. (2014). *Lao Traditions of Invocations, Rituals, Practices, Origin of Life, Birth, Orthodoxy, Marriage, Death and Critical Perspectives*. (1st ed). Dokket Publishing House.
- Thonechanh, K. (2022). Historical documents of Ban Pha O. In the capital city of Phrabang.
- Ubon, T. (2558). *Studying the lifestyle and worldview of the Khmer people*. Humanities and Sociology, Phayathai University.
- Vimon, K. (1998). *Studying the local wisdom of Nakhon Si Thammarat from idioms and proverbs*. Faculty of Letters. Chulalongkorn University.
- Vishwasyana, S. (2011). *Lao Language and Literature*. Ministry of Education, Educational Science Research Institute.